

VMR Bijeenkomst | 31 maart 2026

01

Doorwerking van het klimaatadvies van het Internationaal Gerechtshof

en een blik op de toekomst

Margaretha Wewerinke-Singh
Pakhuis de Zwijger, Amsterdam

1

Het begon met studenten

02

Pacific Islands Students Fighting Climate Change

Van de collegebanken in Vanuatu - via New York - naar het Vredespaleis in Den Haag

- 2019** 27 rechtenstudenten uit 8 Pacifische eilandlanden starten de campagne
- 2023** VN-Algemene Vergadering vraagt bij consensus om een advies; 132 co-sponsors
- 2024** Historische hoorzittingen in Den Haag, met ongekende wereldwijde deelname
- 2025** Het Hof bevestigt bindende verplichtingen en opent een nieuwe juridische fase

"The world is an island"

2

1

Waarom dit advies bijzonder is

03

96 staten + 11 internationale organisaties

namen deel aan de mondelinge fase van de procedure

91

schriftelijke verklaringen

62

schriftelijke reacties

De grootste procedure in de geschiedenis van het Hof en het internationaal recht – en daardoor ook een advies met uitzonderlijke legitimiteit.

Cynthia Houniuhii in het Vredespaleis

3

Wat het Hof heeft vastgelegd

04

KLIMAATVERDRAGEN

Bindende verplichtingen van mitigatie, adaptatie, samenwerking en informatieverstrekking.

GEWOONTERECHT

Voorkomen van significante milieuschade, due diligence en internationale samenwerking.

MENSENRECHTEN

Klimaatontwrichting raakt onder meer leven, gezondheid, privéleven, woning en cultuur.

STAATSAANSPRAKELIJKHEID

Schendingen kunnen leiden tot beëindiging, garanties van niet-herhaling en reparatie.

“Climate change is an existential problem of planetary proportions.”

Het Hof plaatst klimaatverandering daarmee niet aan de rand, maar in het hart van het internationale recht.

4

2

De juridisch vernieuwende punten

05

Van campagne naar het Vredespaleis

1 Geen juridische silo's

Het Hof betreft het hele corpus van internationaal recht, niet alleen de klimaatverdragen.

2 1,5°C als ijkpunt

NDC's moeten geloofwaardig bijdragen aan het temperatuurdoel en "highest possible ambition" weerspiegelen.

3 Fossiele brandstoffen in beeld

Ook productie, vergunningverlening en subsidiëring worden juridisch relevant gemaakt.

4 Private actoren en de Stille Oceaan

Staten moeten private actoren reguleren; zeespiegelstijging tast marieme zones en staatshoedanigheid niet vanzelf aan.

Het gevolg: minder ruimte voor juridisch uitstel en veel meer precisie in de beoordeling van ambitie, adequaatheid en bescherming.

5

De doorwerking is al begonnen

06

DEN HAAG

Bonaire: bindende reductiedoelen en een adequaat adaptatieplan.

NEW YORK

VN-deskundigen roepen staten op om het advies te operationaliseren in een nieuwe resolutie.

RECHTSALEN EN PRAKTIJK

Het advies wordt nu omgezet in processtrategieën, bewijsstructuren en nieuwe vragen over herstel.

Zodra een advies begint door te werken in de manier waarop advocaten pleiten, rechters motiveren en overheden risico's inschatten, is zijn juridische leven werkelijk begonnen.

6

3

Waar de druk nu zal toenemen

07

VERSCHERPEN

nationale doelen, NDC's en klimaatwetten zullen worden getoetst op juridische adequaatheid

BEËINDIGEN

nieuwe fossiele projecten, vergunningen en schadelijke subsidies komen onder zwaardere druk te staan

HERSTELLEN

adaptatie, verlies en schade, en rechtsherstel komen meer centraal te staan in procedures

Het advies verhoogt daarmee niet alleen de normatieve lat, maar ook de professionele lat voor iedereen die met klimaatdossiers werkt.

7

Wat dit betekent voor Nederland en voor juristen

08

VOOR DE STAAT

meer coherentie tussen 1,5°C-doelen en feitelijk beleid

VOOR CARIBISCH NEDERLAND

betere bescherming, adaptatie en aandacht voor non-discriminatie

VOOR PRIVATE PARTIJEN

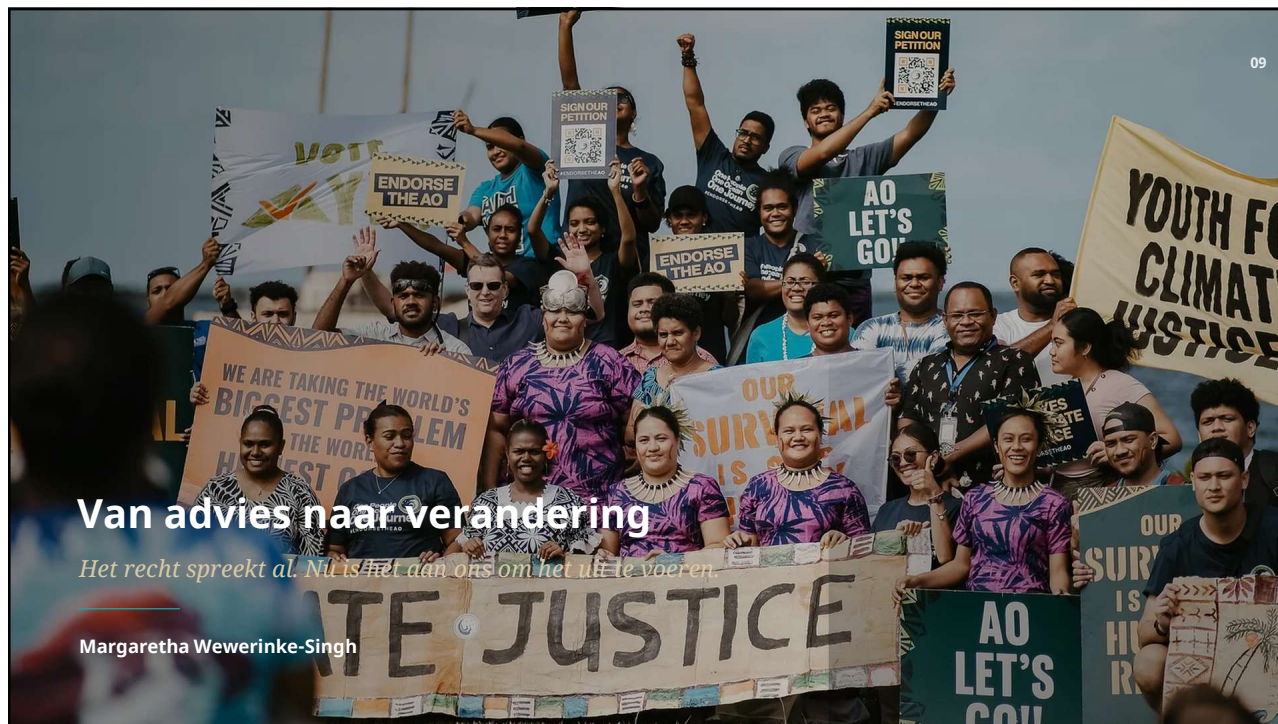
een scherpere normatieve omgeving rond zorgvuldigheid en transitieplanning

VOOR ONS ALS JURISTEN

minder algemeenheden, meer precisie over norm, feitencomplex en remedie

4

8

09

Van advies naar verandering

Het recht spreekt al. Nu is het aan ons om het uit te voeren.

Margaretha Wewerinke-Singh